

Joan Oliver - Joaquim Molas
Diàleg epistolar il·lustrat
(1959-1982)

Xavier García (ed.)

25^{anys} llegint junts
Pagès editors
LLEIDA, 2015

El treball de recerca literària que ha permès la redacció d'aquest llibre ha rebut una subvenció de

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

- © De les cartes: hereus de Joaquim Molas Batllori, 2015, i Sílvia Oliver Serra, 2014
© De la presentació, la selecció d'imatges, l'edició de textos i notes, i la concepció gràfica: Xavier Garcia López, 2014
© De les fotografies de les pàgines 42, 43(2), 66-67 (1, 2, 3, 4, 5), 86 (1, 2), 87 (1, 2) i 94 (3): hereus de Pau Barceló, 2015
© De la resta de fotografies i el material gràfic: els respectius autors, 2015
© D'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2015
carrer Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat

Primera edició: maig de 2015

ISBN: 978-84-9975-624-0

DL L 662-2015

Impressió: Arts Gràfiques Bobalà S L
www.bobala.cat

— imprès a **lleida** —

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.

TAULA

Presentació	9
Criteris de l'edició	12
 Diàleg epistolar il·lustrat	
I A Joan Oliver (9-X-1959)	14
II A Joan Oliver (s. d. X-1959, <i>ca.</i>)	17
III A Joaquim Molas (13-XI-1959)	22
IV A Joan Oliver (5-XII-1959)	25
V A Joan Oliver (3-II-1960)	26
VI A Joaquim Molas (7-II-1960)	27
VII A Joan Oliver (28 -II-[1960])	32
VIII A Joaquim Molas (17-III-1960)	35
IX A Joan Oliver (6-V-1960)	38
X A Joaquim Molas (10-V-1960)	40
XI A Joan Oliver (27-V-1960)	44
XII A Joan Oliver (3-VI-1960)	45
XIII A Joan Oliver (17-X-1960)	47
XIV A Joaquim Molas (3 I-X-1960)	49
XV A Joan Oliver (22-XI-1960)	52
XVI A Joan Oliver (6-II-1961)	54
XVII A Joaquim Molas (15-II-1961)	56
XVIII A Joan Oliver (19-III-1961)	60
XIX A Joaquim Molas (s. d. III-1961, <i>ca.</i>)	62
XX A Joan Oliver (22-IV-1961)	68
XXI A Joaquim Molas (1-V-1961)	70
XXII A Joan Oliver (14-V-1961)	73
XXIII A Joaquim Molas (s. d. II/III-1963, <i>ca.</i>)	75
XXIV A J. Molas i Josep M. Castellet (29-X-1963)	76
XXV A J. Molas (s.d. finals de 1963, <i>ca.</i>)	77
XXVI A Joaquim Molas (15-IV-1964)	79
XXVII A Joaquim Molas (VII-1964)	80
XXVIII A Joaquim Molas (7-X-1964)	81
XXIX A Joaquim Molas (1 I-II-1965)	82
XXX A Joaquim Molas (3-XI-1966)	83
XXXI A Joaquim Molas (18-VII-1967)	85
XXXII A Joaquim Molas (22-III-1969)	88
XXXIII A Joaquim Molas (s. d. II-1970, <i>ca.</i>)	90
XXXIV A Joaquim Molas (II-1970)	91
XXXV A Joaquim Molas (15-IV-1970)	92
XXXVI A Joaquim Molas (4-V-1970)	93
XXXVII A Joaquim Molas (7-III-1977)	96
XXXVIII A Joaquim Molas (13-V-1981)	98
XXXIX A Joaquim Molas (16-II-1982)	99
XL A Joaquim Molas (29-IV-1982)	101

Notes	103
--------------	-----

Apèndixs	161
-----------------	-----

I <i>Auca del Bompiani</i> de Pere Quart	163
II <i>Lletra d'istiu</i> d'Albert Manent	165
III <i>Diàleg amb Pere Quart...</i> de Joaquim Molas	167
IV <i>Plant a Joan Fuster</i> de Pere Quart	172
V <i>Lletra</i> de Josep Carner	173
VI <i>Auca de Tossa</i> de Pere Quart	174
VII <i>Poema amb nota</i> de Pere Quart	176
VIII <i>Nota manuscrita</i> de Joan Oliver	178

Índex de noms	179
----------------------	-----

PRESENTACIÓ

Jordi Castellanos, en la seva ressenya sobre el *Joc de cartes* entre Oliver i Ferrater Mora, afirmava que la base testimonial d'aquella correspondència es diluïa «especialment durant els anys cinquanta, quan Oliver dirigeix, dins Aymà, la col·lecció “El Club dels Novel·listes” i quan, des de Muntaner i Simón, connecta amb una colla d'escriptors joves que potenciaren el “realisme històric”. Ens hauria agradat veure-hi més ben reflectida aquesta etapa, mig conflictiva, mig triomfant, del poeta.»¹ Probablement, i mancats d'altres testimonis, aquest epistolari entre Joan Oliver i Joaquim Molas que avui edito, hagués pogut satisfer part de la curiositat del professor Castellanos, a qui volia recordar en aquesta entrada.

En efecte, aquest diàleg epistolar arrenca el 9 d'octubre de 1959, dissenyat amb els traços d'una particular cordialitat, carregada en alguns moments de fina ironia, es va projectant amb els llaços d'una intensa civilitat, no exempta de fraternitat, fins a l'abril de 1982. I avança com una coreografia mitjançant el maneig d'alguns temes recurrents —vg. l'adaptació del Bompiani, “Quaderns de l'ADB”, “El Club”, els homenatges arran de la mort d'en Riba o l'edició de *Vacances pagades* que, juntament amb *La pell de brau*, són fites inicials d'aquella nova estètica—. Uns temes que, introduïts en el torn de cada autor, es van repetint assíduament al llarg del primer bloc d'aquestes cartes. És a dir, fins al retorn del crític de la seva estada a Liverpool on descobrirà un dels ascendents del seu mètode crític, o del mètode que usà ben bé durant una dècada: la interpretació marxista de la història literària. Ara bé, cal recordar al costat de Ricardo Piglia que «la correspondència es un género perverso: necesita de la distancia y de la ausencia para prosperar»² perquè els nostres corresponents ja es coneixien amb anterioritat, almenys de feia uns tres anys, quan començaren a treballar plegats a la Muntaner y Simón (veg. c. I, n. 1).

A partir de l'any 1963, però, aquest diàleg sembla quedar reduït a un monòleg interpretat únicament per Joan Oliver. Tot aparenta que les cartes del poeta queden sense resposta. El cert és que el crític, ja establert de nou a Barcelona, no fa cas omís. Al contrari, són quantiosos els esforços molasians esmerçats en l'estudi i edició de les obres d'Oliver/Quart al llarg de tota una vida (veg. cc. xxxix i xl). És per això que em plau sense recança posar en la seva veu les paraules de García Lorca: «no achagues a disgusto mi silencio estúpido, ni lo achagues a olvido. La culpa la tiene el aire, el tiempo, las cosas exteriores. Tú lo sabes bien. He hablado de ti en todas partes y te he recordado más que si te hubiera escrito.»³

Aquest discurs dialògic, o pont de complicitats, bastit sobre el canemàs d'una relació literària, o professional, s'enriqueix i aferma a cada passa que fa d'interessos humans...

I és aleshores quan s'alça, en vol majestuós, un dels trets més característic del gènere epistolar: la confidencialitat.

«De vegades em crec amb una certa esperança i d'altres, les més, em desespero» (c. II).

«Si sabessis com em costa de passar el temps! Tenir la sensació que perds el temps estúpidaament, que treballes en el buit absolut! Set hores cada dia llençades a benefici de qui i de què?» (c. XIV).

«Puc fer-li una confessió? Temo que no podré resistir el retrobament» (c. XXII).

O s'aconsellen recíprocament:

«Deixa'm que condemni (en principi) el teu "oblomovisme"» (c. III).

«Deixaria de pensar en això que en diem públic i em dedicaria a escriure pensant en uns altres objectius» (c. XX).

O opinen de l'actualitat internacional (c. XX) i la nacional (c. VII, §7). O comenten lectures, estrenes teatrals o cinematogràfiques (c. VI, §4; c. IX i *passim*). Jutgen l'estat del panorama editorial i s'embarquen a muntar revistes que, *sentimentalment il·lusos*, saben d'antuvi gairebé prohibides (c. VI, n. 28). I irremissiblement, és clar, apareixen també temes més vulgars o mundans:

«La carn ha baixat dos rals el quilo» (c. VI).

«Tindrà moneda per a fer un viatge a París?» (c. XII).

«Personalment estic més fotut que mai: de diners i d'humor» (c. XVII).

I encara traspunta, molt abans de l'aparent silenci del catedràtic, el perfil de la seva minsa grafomania:

«No la contesto degudament, perquè dintre de pocs dies seré a Barcelona i em sembla que tindrem ocasió de parlar llargament» (c. IV).

O, ni que sigui com a comiat, es filtra certa camaraderia:

«Una abraçada socialista.» (c. XXXVII).

En aquesta esfera íntima, de jo a tu i de tu a jo, «el escribiente intenta verse a sí mismo o lo que describe (cartas de viaje) con sus propios ojos y a la vez los del receptor,

cuya reacci3n imagina. Nunca se trata de dos personas unilaterales.»⁴ És per aquesta raó que, en diversos moments, els corresponsals presenten una inversió de papers, com constatava també Enric Bou en el seu assaig sobre el gènere.⁵ Així, en el nostre cas, Joaquim Molas fa de poeta o, si més no, adopta un to líric (veg. c. xxii, §10), i al seu torn, Pere Quart fa de crític. O reflexiona sobre la pròpia obra. O fins fa d'antòleg (veg. c. xxxvii, §1 i §3; c. xxxix i c. xxxi). I, malgrat que el joc epistolar no ho fa massa evident, caldrà considerar les següents declaracions de Joaquim Molas: «con Pere Quart mantuve un diálogo muy de tú a tú, de padre».⁶ I, entre tanta franquesa, és clar que l'interlocutor havia d'entrellucar que

«temps a venir, si algun erudit del tercer equip —perquè és clar també hi ha erudits del tercer equip— veiés [la vostra carta]» (c. xviii).

No vull ser jo aquell erudit, i per això, dono pas a la teva lectura —«*mon semblable, mon frère!*»— d'aquest passeig de vaivé pel testimoni d'una fidel amistat que, més enllà de la diferència generacional i de tota intenció literària, se'ns presenta freqüentment de la història des de la militància a favor de la intel·ligència i la bellesa. En ocasions, per reptar-la.

NOTES

¹ CASTELLANOS, Jordi: «Joan Oliver – Josep Ferrater Mora: *Joc de cartes 1948-1984*», *Els Marges*: 39 (1989), pàg. 126.

² PIGLIA, Ricardo: *Respiración artificial*, Pomaire, Buenos Aires, 1980, pàg. 39.

³ Carta de F. GARCÍA LORCA a Sebastià Gasch del 24 de novembre de 1927 dins *Obras completas III*, Aguilar, Madrid, 1991, pàg. 955.

⁴ CIPLIAUSKAITÉ. Biruté: «La construcción del yo y la historia en los epistolarios», *Monteagudo*: III, 3 (1998), pàg. 64.

⁵ *Papers privats*, Edicions 62, «Llibres a l'Abast: 271», Barcelona, 1993, pàg. 144.

⁶ SÒRIA, Josep M.: «Entrevista a Joaquim Molas...», *La Vanguardia* (17-IX-2000), pàg. 49.

CRITERIS DE L'EDICIÓ

He transcrit els originals, després d'un bon nombre de lectures, amb una fidelitat que espero superi les possibles errades afegides per aquest editor. Com a testimoni, i també perquè volia oferir un llibre il·lustrat, fins reproduïxo facsimilament les cartes o postals manuscrites. Ara: 1) he arranjat les errates més flagrants i he regularitzat l'ús del signe d'interrogació. 2) He normalitzat els antropònims d'alguns autors russos segons la normativa vigent, i 3) he desenvolupat, entre claudàtors, les més que abundats abreviacions: una moda que, en aquells dies, va desvetllar la sornegueria de l'acadèmic Dámaso Alonso amb el poema «La invasión de las siglas. Poemilla muy incompleto» (1962). A la fi, volia dir que he procurat fer una transcripció gairebé diplomàtica, com diria el filòleg.

Ofereixo les cartes per ordre cronològic i afegeixo, seguidament, un capítol amb l'aparat crític tot seguint uns criteris suficientment mal·leables per a no haver d'abandonar-los al llarg de l'edició. A banda de la primera nota de cadascun dels textos (física del paper i lletra, fons o arxiu on està dipositat i altres descripcions, si calia, d'aquest tipus); crec que l'anotació ha estat més que generosa, sobretot, quan el tema estava relacionat amb la vida i obra dels corresponents: he gosat de suggerir lectures en paral·lel dels seus textos o he portat a col·lació altres treballs crítics sobre el tema apuntat o m'he embrancat per l'esponerós arbre de les biografies llurs. En aquest punt, encara que obvi, volia assenyalar que la bibliografia indirecta d'Oliver/Quart és moltíssim més abundosa que la del crític: un fenomen que he tingut present i he procurat equilibrar. Pel que fa a la resta de temes (personatges, institucions, episodis de la història, etc.), sols anoto les dades que he cregut suficients per a la contextualització d'allò nuclear: les missives. Sempre que no ho indiqui, quan cito l'obra de J. O./P. Q., ho faig per l'edició del Centenari (1999). I, en general, sempre amb l'afany d'il·lustrar *stricto sensu*, l'aparat gràfic que ofereixo i els peus que l'acompanyen han seguit també aquests mateixos criteris. Afegir, per descomptat, que si no dono la font o procedència d'aquesta iconografia, és perquè està lliure de drets o és meua. Sols he utilitzat tres sigles: AHS (Arxiu Històric de Sabadell), AJM (Arxiu Joaquim Molas) i PAM (Publicacions de l'Abadia de Montserrat).

Tota la resta que manca, ho deixo pel benefici del lector maliciós.

Vull expressar, per acabar, els meus agraïments a Sílvia Oliver, Joaquim Molas, Antoni Munné-Jordà, Josep Murgades i Josep Mestres Duran, cadascú sap per què.

Joaquim Molas - Joan Oliver
Diàleg epistolar il·lustrat
(1959-1982)

I

A Joan Oliver

L'pool, 9-x-1959

Enyorada gent de Bompiani City:¹

Com us van les coses? Avui fa una setmana que vaig trepitjar per primera vegada terra anglesa.² Encara estic una mica atordit pel canvi, però ja començo a trobar-m'hi com a casa meva. A més a més, tinc una saborosa ampolla de whisky, comprada al «ferry boat» sense impostos, i de tant en tant, puc fer el trago. Contra el que em pensava, parlo fins pels colzes, perquè tots els d'aquí tenen la sana i amable intenció de fer pràctiques de castellà. Molt divertit. En canvi, jo he de fer pràctiques d'anglès —ai, Maria Dolors, com t'envejo el teu!— amb la «poli». Veiéssiu com ens entenem i em fan pagar 5 xílings —tota una fortunassa!— per a fer-me un carnet de bàrbar tolerat. El viatge fou una delícia, sobretot l'estada a Londres. Hi hauríeu disfrutat, perquè cada una de les vostres múltiples manies hauria trobat satisfacció adequada. Que si aparadors llampants, que si revistes curioses, etc. Especialment, en Pandolfi,³ per coses que només poden dir-se a mitja veu i amb l'orella molt oberta (si veiéssiu el Hyde Park o el St. James Park o... Callo, callo. No puc seguir. M'esgarrijo). Què us puc dir més? Liverpool no és cap gran ciutat, però no és tampoc la porqueria de ciutat que em van pintar. Fa un temps esplèndid, tot mediterrani. Començo les classes el dia 12, però ja he començat a mesurar les alumnes, i em sembla que en tindrè cada una! Pel que he pogut deduir, les duanes [1] hispàniques només deixen passar les angleses lletges per a protegir la indústria nacional (que, de vegades, sense una sàvia política proteccionista em sembla que se n'aniria a passeig; p. ex., la señorita Monas.... Toca ferro! 5 minuts de silenci per la seva santa ànima!). Em trobo que no tinc l'adreça de tots —em falta la de la Maria Dolors, la del Sergi⁴ (també la del Quimet Marco,⁵ Sergi, envia-me-la) i la del Pandolfi (a) el Castigador de Gelida. ¿Per què no m'escriviu, me les doneu i jo us contestaré? És barra? Apa, apa, escriviu-me, que l'enyorat i el solitari i l'incomunicat sóc jo.

Cordialment vostre

[*Signatura*]

Ah! Estic del maleït te fins a la ... coronilla! Doneu records a tothom. No us oblideu del Gran Manel.⁶

La meva adreça:

33, Ivanhoe Rd.

Liverpool

[2]

L' pool - 9. x. 59.

Enyorada fest de Bonpiani City:

Com us van les coses? Auri ja una setmana que
vaig de nitjar per primera vegada terra anglesa.
Encara estic una mica atordit pel canvi, però ja
començo a trobar-m'hi com a casa meua. A més
a més, tinc una gossona anpolla de whisky,
compreda al ferry boat sense impostos, i de
tant en tant ~~tu~~^{tu} ~~fer el~~^{fer el} trago. Contra el que en
pensava, heu fins moltes coses perquè tot es d'a.
quí tenen la para i anable intenció de fer pràc-
tiques de costellà. Molt divertit. En canvi, jo he
de fer pràctiques d'anglès - ai, Maria Dolors, com
t'heu veït el teu! - amb la holi. Veïssiu com
en entenen i en ha pagar 5 xilins - tota una
fortuna! - per a fer-me un carnet de bàrbar
colerat. El viatge fou una delícia, sobretot l'es-
tada a Londres. Li haurien disfrutat, perquè
cada una de les nostres múltiples manes hauria
trobat satisfacció adequada. Que si aperadors
llampants, que si reïsts curiots, etc. Especial-
ment, en Pandoletti, per ins que no us podeu
dir-se a mitja veu i amb l'orella molt o-
berta (si veïssiu el Hyde Park o el St. James's
Park o... cello, cello. No huc seguir. M's Pani-
to). Què us puc dir més? Liverpool no s'ap-
proa ciutat, però no s'aproxima la horqueria
de ciutat que en van pintar. Fa un temps

esplèndid, tot mediterrani. Començo les classes
el dia 12, però ja he començat a ~~començar~~^{mesurar}
ls alumnes, i en sensble que en tindrè cada
una! Pel que he pogut deduir, ls aduans
hispaniques només deixen pensar ls angles
ells per a protegir la indústria nacional
(qui, de vegades, sere una sàvia política pro
teccionista en sensble que se n'arriba a pes.
reis; p. exem., la reïvitz Mora.... Toca ferro! 5
minuts de silenci per la sere santa Crima!).
En trobo que no tinc l'adreça de tots - en
faltà la de la Maria Dolores, la del Sergi (tan-
bé la del Quimet Marc, Sergi, envia-me-la) i
la del Pandolfi (a) el catigador de Gelida.
¿Per què no m'escriviu, me ls doneu i jo us
contiglaré? ¿És barre? Ahe, ahe, sciviu-me
que l'enyorat i el solitari i l'incomunicat
sóc jo.

Cordialment vostre

Ah! Estic de maleït te jias a la... cronilla!
Doneu records a Nthom. No us osli deu del Gran
Manel.
La meua adreça:

33, Ivanhoe Rd.
LIVERPOOL, 17.

II

A Joan Oliver

[Sense datar però aprox. finals d'octubre de 1959]

Estimat Sr. Oliver:

Tot i que no sé notícies seves directes —en una de les abrandades lletres de l'inefable Carles em prometia d'escriure'm llarg i aviat—¹ sé que ha guanyat el premi catalanesc de Gandia —enhorabona— i que fins i tot ha tingut el coratge d'imitar el nostre ben estimat Franquíssim i sortir a la televisió i al NO-DO.² En la persona de vostè, la literatura catalana deu haver rebut el baptisme del Progrés, no? Una bona dada per a la història! Així mateix, m'han dit que pel mes de desembre hom farà la primera representació de la *Primera representació*.³ Qui? L'Agrupació? I l'estrena de *La gran pietat*?⁴ En realitat, només se m'acut de fer-li preguntes: quan sortiran les *Vacances*?⁵ I la col·lecció de teatre de l'Agrupació?⁶ I la publicació del seu teatre complet?⁷ I el Club dels Novel·listes?⁸ I els premis de Santa Llúcia? I el *Segle de vida*?⁹ Del sempre optimista sr. Puig i Quintana?¹⁰ I l'homenatge dels *Papeles* celians al Mestre?¹¹ Encara no he fet el meu article, i entono un *mea culpa*, de tant sinceríssim, gens religiós. La veritat és que em fa una mandra incommensurable de posar-m'hi. I és que, desgraciadament, el Mestre no m'interessa gens. Gens ni mica.¹² Però m'he promès de posar-m'hi tot seguit i d'enllestir-lo abans del dia 15. El Blas de Otero, m'ha enviat, des de París, un poema molt bo.¹³ I el Foix? Ha donat el seu poema?¹⁴ I els petits mestres —no ho dic en francès—, Triadús i Comas?¹⁵ Han donat el seu? Encara no he escrit al novel·lista Benguerel.¹⁶ Està molt mosca? Si el veu, diga-li que li escriuré aviat. En realitat, he escrit a molt poca gent. No per falta de ganes ni de temps, sinó de moral —vull dir, de moral d'agafar la ploma. Altrament, crec que el meu germà ja li ha dut el número universitari del *Pont* arimanyenc.¹⁷ Se l'ha llegit? Què li ha semblat? Podem tenir esperança en el futur? Quant a mi, què podria dir-li? Fora d'uns breus moments, diguem-ne d'una certa sensibilitat, encara no he reaccionat ni en bé ni en mal. I ja fa més d'un mes que sóc a Anglaterra! Visc submergit en una rutina i en una indiferència totals. Tot em fa mandra. Em limito a complir a la universitat, a passejar, a llegir —una mica, molt poc— i a dormir molt. Res més. O millor dit: sí, a pensar, que això no exigeix cap esforç, sobre moltes coses divines i humanes, i de vegades em crec amb una certa esperança i d'altres, les més, em desespero. Com que ja em vaig fent gran —o vell, tant se val— i encara no he fet res de profit, he estat pensant molt en una futura feina que pugui tenir un cert interès objectiu. M'he fet una espècie de pla quinquenal i, entre altres coses, he pensat en un llibre per a enviar l'any que ve al Premi Yxart, si encara viu, que no sigui el recull d'articles a què es redueix sempre la nostra mísera crítica literària, sinó en un llibre que tingui una certa intenció i una certa unitat. El tinc mig esbossat: *Tres autors del nostre temps*, i constaria d'un pròleg més o menys teòric i polèmic i d'un estudi d'unes 50 pàgines cada un sobre Josep Pla, Salvador Espriu i vostè.¹⁸ He fet més o menys l'esquema dels tres i he començat a treure fitxes de Josep Pla, ja

que he trobat gran part dels seus llibres —gairebé tots els de la Selecta— a la biblioteca de la universitat. Què li sembla la idea? Si arribo a realitzar-lo, li demanaré una certa ajuda. I res més. Cordialment seu,

[*Signatura*]

La meva adreça és, per si té lleure d'escriure'm:

33, Ivanhoe Rd.

LIVERPOOL, 17

Estimat Sr. Oliver: Tot i que no sé notícies seves directes - en una de les abscondides elatges de l'inefable Carls en monètic d'escrivre'm elag i ariat - sé que he guanyat el premi cabularenc de Qandia - eahoralmà - i que fins i tot he tingut el coratge d'imitar el notu ben estimat Franquíssim i sortís a la Televisió i al No-Do. En la persona de vostè, la literatura catalana deu haver rebut el beplisme del Progrés, no? Una bona dada per a la història! Així mateix, m'ha dit que pel mes de desembre nou farà la primera representació de la Primera representació. Qui? i l'agrupació? i l'òpera de la Gran nialat? En realitat, nous se m'acut de les el preguntes: Quan sortiran les Valores? i la col·lecció de teatre de l'agrupació? i la publicació del seu Teatre complet? i el Club des Novel·listes? i les memòries de Santa Llúcia? i el Segle de Vida del sempre optimista Sr. Puig i Quintana? i l'homenatge des "Panels" celians de Miquel? Encara no he fet el meu article, i entoso un mea culpa, de tant sinceríssim, gens religiós. La veritat és que en fa una mandra incommensurable de posar-m'hi. I és que, desgraciadament, el Miquel no m'interessa gens. Gens ni mica. Però m'he promès de posar-m'hi tot seguit i d'acabar-lo abans del dia 15. El Bels de Obleu m'ha enviat, des de París, un poema molt bo. I el Prix? i la donat el seu poema? i les netes mestres - no ho dic en francès -, Triadit i Comas? Un donat el seu? Encara no he escrit al novel·lista Benquerel. Està molt malica? Si el veu, diga-li que li escrivre ariat. En realitat, he escrit a molt poca gent. No he fet de gens ni de temps, nió de moral - vell dir, de moral d'afogar la ploma. Altrament, des que el meu germà ja li ha donat el número universitari del "Punt" arimenyenc, se l'ha elegit? i què li ha semblat? i Podem tenir expre-

[1]

rança en el futur? Quant a mi, què podria dir-li? Fora d'un breu moment, diem-ne, d'una certa sensibilitat, encara no he reaccionat ni en bé ni en mal. I ja he més d'un mes que tdc a Anglaterra! Visc sus mergit en una rutina i en una indiferència total. Tot en fa mandra. En el mite a complir a la universitat, a penjar, a elefir - una mica, molt poc - i a dormir molt. Des més. O millor dir: ni, a pensar, que això no existeix cap s'loz, sobre molts tocs, dirins i humans, i de vegades en ues amb una certa esperança i d'altres, les més, en desparer. Com que ja en vaig tant fran - o vell, tant se val - i encara no he fet res de profit, he estat pensant molt en una futura teina que pugui tenir un cert interès objectiu. M'he fet una llista de ple quinquenal i, entre d'altres coses, he pensat en un elipse per a enviar l'any que ve al Premi XXant, i encara més, que no t'hiu el recull d'articles a qui s'educa sempre la nostra misera crítica literària, nió a un elipse que t'hiu una certa intenció i una certa unitat. El tinc mig s'borrat: Trs aurors del nostre temps, i constanc d'un pòdus més o menys teòric i holòmic i d'un estudi d'uns 50 pàfins cada un sobre Josep Pla, Salvador Espriu i vostè. He fet més o menys l'esquema del títol i he començat a treure fitxes de Trep Pla, ja que he trobat gran part del seu elipse - faireses hts es de la selecta - a la biblioteca de la universitat. i què li sembla la idea? Si arribas a realitzar-la, li demanaré una certa ajuda. I és més, cordialment seu,

Suton.

La meua adreça s'ha nte eleure d'escrivre'm:

33, Ivanhoe Rd.

LIVERPOOL, 17.

[2]

[1]

[2]

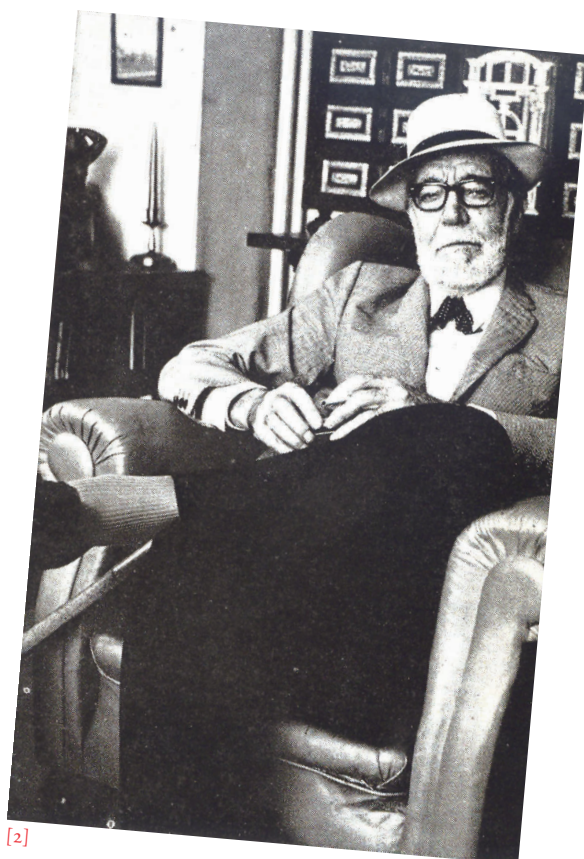
1
L'equip inicial del Bompiani el dia del casament de Francesc Noy (1956): Antoni Comas, Amèlia Juncal, la sra. de L. Sánchez Sarto i aquest, Joaquim Molas i Martí de Riquer.
(Arxiu personal de J. Molas)

2
D'esquerra a dreta: Josep M. Castellet, Salvador Espriu i Joan Fuster, la secció catalana del jurat dels premis «Ciutat de Gandia, 1959».
(Fotografia: I. Mirete. Arxiu: Josep M. Castellet)

[1]

[2]

I
Enterrament de Carles Riba el 13 de juliol
de 1959. Al davant, portant el taüt, Jordi
Mir i Joan Triadú; al costat, Macià Alavedra i
Joaquim Molas.

*(Fotografia: Manuel Sayrach.
Arxiu personal de J. Molas)*

2
Joan Oliver al despatx de casa seva.

III

A Joaquim Molas

13-XI-1959

Estimat doctor Molas:

Moltes gràcies de la teva carta, m'has donat una alegria. Havíem quedat que fóra jo qui primer escriuria; fins i tot una vegada, aprofitant una hora de calma bompianesca,¹ amb el translúcid Carles per tota companyia —gairebé absència— vaig començar una carta per a tu. A mig full vaig adonar-me que parlava massa sense pèls a la llengua sobre la nostra «circumstància» present, i vaig estripar el paper.² Ara acabo de rebre i de llegir les teves ratlles. M'atabales a preguntes, és cert. I provo de contestar-les totes. Altres interrogatoris més enutjosos hem de sofrir. Però abans deixa'm que condemni (en principi) el teu «oblomovisme».³ «Visc submergit en una rutina i una indiferència totals» —dius. Sembla que llegeixes. Aquesta mandra només té —per a mi— un aspecte satisfactori: dir que en un estat semblant, la carta que m'escris pren un valor extraordinari! Menys mal que de seguida m'anuncies el teu «Premi Yxart» (i ja veus que no dic concurs sinó premi): això no pot fallar.⁴ Faràs doncs, jura-m'ho pels déus socialistes, el llibre. Tens temps fins a l'octubre vinent. Voldria ser el teu escarceller per a poder obligar-t'hi. En primer lloc ets tu mateix qui necessita aquest esforç; però també ho necessitem nosaltres, els teus contemporanis estrictes, els més joves que tu i els vells. I no ho dic perquè jo tingui un «paper» —per bé que la cosa no deixa d'afalagar-me, vanitós com sóc (qui no ho és?). Personalment veuré en aquest llibre la confirmació de les esperances que he posat en tu, de la confiança que et tinc, de la sincera, entranyable amistat que et professo. Però pensa que cal posar-se a la feina. Un pla quinquennal no és instal·lar-se en una butaca i esperar que en complir-se els cinc anys es produeixi el miracle. Cal pujar la paret, pedra sobre pedra, etc. des del primer dia de l'any primer! I ara anem al qüestionari. Sí, fillet meu, vaig guanyar el premi Ausiàs Marc-Beniarjó. Un dia del mes passat, em trobava al meu estudi fent a la sínia de la traducció de torn, quan de cop sona el telèfon: eren quarts de dues de la matinada. A l'altra banda del fil hi havia en Castellet que em donava la notícia, i l'Espriu, i en Fuster.⁵ Era —sembla— fatal i ineluctable, que diria en Pla.⁶ Només en Pedroló em plantava cara.⁷ Vull reconèixer que el premi te'l dec a tu. Tu em vas descobrir la existència del concurs i em vas encoratjar a tirar-hi.⁸ Gràcies. Abrics i sabates per les dones de casa, tres mesos de lloguer endarrerits, pagar alguns deutes, etc. Aquesta és la tremenda, concreta, quasi tel·lúrica veritat. El viatge a Gandia en companyia de Goytisolo i la seva gentil muller, va ser accidentat, perillós. A causa de l'aiguat que es va desencadenar sobre el 4/4. I l'estada a la terra d'Ausiàs va resultar una petita i fet i fet divertida mascarada però vam aguantar el tipus.⁹ Vaig ser l'únic que va parlar en català en la cena de Jocs Florals, en què van convertir el concurs. Vaig adreçar-me a la reina i a *ningú més*. I vam llegir després, en Goytisolo i jo, un parell de poemes —els més curts— dels llibres respectius. Vam passar, la veritat sigui dita, un mal moment. Però aquella mateixa nit vam posar proa a Sueca amb en Fuster. D'allí a València.

Dúiem els quinze papiros a la cartera i estàvem sans i estalvis. Déu sia lloat! (Et prego que, en la teva qualitat de futur biògraf meu, tractis de *córrer un vel*, un pietós i atapeït vel, sobre aquesta petita ensopegada). Però, ah! vaig conèixer en Goytisoló amb el qual vaig simpatitzar; va ser d'una gentilesa exquisida i també la seva dona.¹⁰ A Vinaròs vam despatxar un freginat de peix memorable. El poeta em va confessar que la meua coneixença li havia fet millorar qui-sap-lo el seu judici sobre les lletres catalanes vivents. Tot sigui per l'Estatut! He afegit tres poemes al llibre (sembla que algunes de les peces que conté van suscitar certes objeccions a un dels jurats, el representant de la Diputació de València, que es veu que és un carca; però en Fuster em va dir que ja hi posaria mà ell i que endavant les atxes). Tinc també el pròleg d'en Ferrater. És un escrit especial, molt amable, molt afalagador, però una mica distant de la nostra situació.¹¹ Sembla que l'aparició de *Vacances* va per llarg. Potser —diuen— pel febrer. Em refio d'en Goytisoló, que porta molta pressa —pressa jovenívola. La *Primera representació* es representarà per primera i única (tarda i nit) vegada, el dia 21 de desembre pròxim.¹² L'Agrupació, és clar. No hi havia res més de potable. Em sembla que aquell dia m'amagaré sota terra. Ja han començat els assaigs. La bona fe és incommensurable, infinita! En canvi els del Romea han tornat a desar —sembla— *La gran pietat*.¹³ Ara reposen *La Marieta cistellera* d'en Bonavia, que es va morir fa quinze dies.¹⁴ Intenten captar el públic amb el «cuento de la llàgrima pòstuma». Després tenen una obra de Sagarra, el protagonista de la qual és un tendre infant de vuit primaveres.¹⁵ Demà sabré, definitivament, si en Cruzet es llança a l'aventura de publicar-me el meu teatre sense fer-me pagar tribut. En Benguerel s'ha proposat que el llibre sortís, és molt tossut.¹⁶ Jo no he mogut un peu, després de la carta que vaig enviar a l'editor oferint-li l'original. Si el projecte es malmet, publicaré les meves comèdies als «Quaderns de Teatre ADB», el primer número dels quals ja està en premsa. Crec que quedarà bé. Te n'enviaré un exemplar de seguida.¹⁷ La setmana entrant serà a les llibreries el primer llibre del Club, nova etapa, dita berenguesàlica. És, com recordaràs, el *Crist de nou crucificat* i fa més de 600 pàgines. Traduït directament de «la langue des servantes» per l'estrenu i combatívol Sales.¹⁸ Hi tenen posades mantres esperances. Continuo revisant el *segle de vida cat[alana]* del benemèrit Puig Quintana. La «ciència», obra de Freixa és molt d'estar per casa. He procurat agençar-lo una mica. La «religió» de Montsonís, un esquema esquelètic. He dit a en Puig que caldria inflar-lo. El «periodisme» de Torrent, pedestre i interferint-se amb els «periodistes» d'en Tassis, aquest sempre tan petit-burgès, tan discret. Em sembla que caldrà encarregar-li que refongui els dos articles en un. En canvi en Badia carbura bé, sucós i lligat. El Font i Puig, documentat, discret.¹⁹ Avui he lliurat feina i n'he rebut de nova. M'ha donat entre altres la teua literatura, el tercer tros que veig, em sembla.²⁰ Ja veus que la cosa avança. T'he de dir que amb en Puig ens vam lamentar l'altre dia a cor de la teua defecció o deserció. No has deixat malauradament substituït. Tant en aquesta empresa com en altres. Per exemple el número dels *Papeles* ribescos.²¹ Tot està encallat. En Foix ha perdut la germana i es veu que s'ha destrempat. Fa un poema llarg on invoca l'esperit del mestre i li diu que l'esperis, però que per ara no li abelleix de reunir-se amb ell en el reialme de les ombres.²² En Fuster tampoc ha fet el treball. Em va prometre de posar-s'hi. A en Sagarra li vaig escriure quatre ratlles recordant-li la seva col·laboració.²³ Va dir a en Benguerel que jo quan volia feia cartes amables, però altres vegades les escrivia plenes de mala bava (es veu que no m'ha perdonat la nota de *Destino*).²⁴ En Teixidor tampoc no ha enviat res encara, suposo.²⁵ El darrer dia que vaig veu-

re en Castellet²⁶ (el qual, com tu, tampoc havia emprès la seva col·laboració) vam quedar que ell es cuidaria d'empaitar la gent, però vam coincidir en creure que el millor que es podria fer és ajornar el número per al primer aniversari de la mort del Poeta. Els de *Germinabit* tampoc no donen senyals de vida.²⁷ Sembla que ja es troben en els dolors del part. I això que jo vaig corregir la meva nota (a darrera hora els vaig fer un full, el contingut del qual va estar a punt de naufragar en mans de la censura del monestir dels nens de Sant Benet), la vaig corregir, dic, fa un mes, a través d'en Joaquim Horta, que també em va ensenyar l'article del Foix, el qual ha aprofitat l'ocasió per ensabonar els seus col·legues, entre ells en Garcés amb un elogi desmesurat, que per a mi treu tot el valor a les bones paraules que a continuació em dedica.²⁸ Dius que el mestre no t'interessa *gens ni mica*, afegeixes amb una contundència sorprenent. Vols dir que tanta cruesa no et ve de la boira nòrdica? En Benguerel rebrà la teva carta com benifet del cel. No tinc més paper. Adéu, escriu. Una abraçada ben estreta

[*Signatura*]

